

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม โดยศึกษาจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขต ตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 137 คน มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากร ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพปัจจุบัน รายได้ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงานป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายปิด และปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เห็นว่าควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขหรือ ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

1. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอลำลูกเกด จังหวัดมหาสารคาม สรุปผลได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอสม. พบว่า ส่วนมากมีอายุระหว่าง 37 – 47 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.4 เพศส่วนมากเป็น เพศหญิงคิดเป็น ร้อยละ 75.2 วุฒิการศึกษา ส่วนมากจบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา คิดเป็น ร้อยละ 33.6 สถานภาพปัจจุบัน ส่วนมากมีสถานภาพสมรส คิดเป็น ร้อยละ 83.9 อาชีพส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็น ร้อยละ 83.9 ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ในช่วง 10,000 – 20,000 บาท มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 43.1

1.2 ผลการศึกษาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอลำลูกเกด จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1.2.1 ร้อยละสูงสุด ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระบุว่า กิจกรรมด้านการวางแผนที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ คือ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต. คิดเป็นร้อยละ 12.4 ส่วนที่มีการดำเนินงานเป็นบางครั้ง คือ ได้ดำเนินงานตามแผนการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 97.8

1.2.2 ร้อยละสูงสุดของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระบุว่า กิจกรรมด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ คือ มีการเฝ้าระวังผู้ป่วยที่สงสัยเป็นโรคไข้เลือดออกในละแวกของทำนองอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 89.0 ส่วนที่มีการดำเนินงานเป็นบางครั้ง ได้แก่ ได้รณรงค์การกำจัดลูกน้ำยุงลายในหมู่บ้านอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.3 ร้อยละสูงสุดของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระบุว่า กิจกรรมด้านการประสานงานที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ คือ มีการประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกกับทางโรงเรียน และมีการประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกกับเจ้าหน้าที่ใน อบต. คิดเป็นร้อยละ 8.0 ส่วนที่มีการดำเนินงานเป็นบางครั้ง คือ มีการประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกกับแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวที่รับผิดชอบ และเมื่อพบปัญหาในการ

ดำเนินการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบทันที คิดเป็นร้อยละ 100

1.2.4 ร้อยละสูงสุดของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระบุว่ากิจกรรมด้านการประเมินผล ที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ คือ เมื่อทราบว่า มีผู้ป่วยในหมู่บ้าน จะแจ้งให้ประชาชนทราบเสมอ คิดเป็น ร้อยละ 5.1 ส่วนที่มีการดำเนินงานเป็นบางครั้ง ได้แก่ มีการตรวจสอบลูกน้ำยุงลายในครัวเรือนที่รับผิดชอบเป็นประจำทุกสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 99.3

1.3 ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ขามป้อม

1.3.1 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล ขามป้อม พบว่าส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่เป็นปัญหาทุกข้อคำถาม มีเพียงส่วนน้อยที่ระบุว่า เป็นปัญหาบางส่วน และเป็นปัญหามาก

1.3.2 ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคอื่น ๆ ระบุดังนี้ คือ งบประมาณในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกไม่เพียงพอ ประชาชนในหมู่บ้านไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก และผู้นำและสมาชิก อบต. ไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

1.3.3 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะทั่วไป ระบุได้ดังนี้ คือ อยากให้เพิ่มงบประมาณในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยากให้ประชาชนในหมู่บ้านเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยากให้ผู้นำและสมาชิก อบต. เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยากให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีส่วนร่วมกับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกครั้งที่ทำกิจกรรม และอยากให้มีการรณรงค์ผ่านหมอกควันเพื่อกำจัดยุงลายก่อนมีการเกิดโรคไข้เลือดออก

2. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ในกิจกรรม ด้านการวางแผน ด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล ดังนี้

กิจกรรมด้านการวางแผน ร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระบุว่า กิจกรรมด้านการวางแผนที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมา ได้แก่ การเข้าร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในหมู่บ้านจัดประชุมชาวบ้านเพื่อการจัดทำแผนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคของหมู่บ้าน และได้ประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและองค์กรในท้องถิ่น อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมเหล่านี้ เป็นบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยตรง และมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะการจัดทำแผนของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นตัวแทนประชาคมตำบลโดยตำแหน่ง และการร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขถือเป็นกิจวัตรที่ทำให้เป็นประจำ จึงทำให้ค่าคะแนนอยู่ในอันดับสูงสุด 3 อันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของดวงเดือน สมสมัย (2548 : 72-73) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนบ้านจารย์ตำรา ตำบลท่าหลวง อำเภอทมิฬ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการวางแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.8 ด้านการดำเนินงานตามแผน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 49.4 ด้านการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.2 และด้านการรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.8

กิจกรรมด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ ร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระบุว่า กิจกรรมด้านการจัดกิจกรรมรณรงค์ที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ ได้แก่ มีการเฝ้าระวังผู้ป่วยที่สงสัยเป็นโรคไข้เลือดออกในละแวกของบ้านอย่างต่อเนื่อง รองลงมาการติดตามสนับสนุนแกนนำสุขภาพประจำครอบครัวในการกำจัดลูกน้ำยุงลายและแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย และได้ประชาสัมพันธ์ให้คนในครัวเรือนร่วมกันกำจัดลูกน้ำยุงลายในบ้านเรือนของตนเอง และมีการกระตุ้น/รณรงค์เคาะประตูบ้านให้ประชาชนในละแวก

บ้านที่ป่วยให้ควบคุมลูกน้ำขุ่นลาย ทุก ๆ 7 วัน ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรมเหล่านี้เป็นหน้าที่โดยตรงของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ต้องเฝ้าระวัง ในตะแวงของตนเองและรณรงค์ประชาสัมพันธ์จึงจะทำให้การป้องกันและควบคุมโรคประสบผลสำเร็จ จึงทำให้คะแนนอยู่ในอันดับสูงสุด 3 อันดับแรก

กิจกรรมด้านการประสานงาน ร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรกของผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่า กิจกรรมด้านการประสานงานที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ ได้แก่ มีการประสานงาน เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกกับทางโรงเรียน และมีการประสานงาน เกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกกับเจ้าหน้าที่ใน องค์การบริหารส่วน ตำบล เท่ากัน รองลงมาได้แก่ มีการประสานงานเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกกับผู้ใหญ่บ้าน ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านมีหน้าที่เป็นตัวแทนในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในระดับตำบล เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำหมู่บ้าน จึงทำให้คะแนนอยู่ในอันดับสูงสุด 3 อันดับแรก

กิจกรรมด้านการประเมินผล ร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรกของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ระบุว่า กิจกรรมด้านการประเมินผล ที่มีการดำเนินงานเป็นประจำ ได้แก่ เมื่อทราบว่าผู้ป่วยในหมู่บ้าน จะแจ้งให้ประชาชนทราบเสมอ เท่ากัน รองลงมาได้แก่ ได้มีการจัดประชุมในตะแวงที่รับผิดชอบเพื่อแจ้งผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออกของทุกทุกเดือน และมีการตรวจสอบลูกน้ำในครัวเรือนในตะแวงที่รับผิดชอบ เพื่อรับรองเป็นบ้านปลอดลูกน้ำขุ่นลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านเป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชนและได้สัมผัสและทราบถึงความเคลื่อนไหวในชุมชนทำให้ สามารถประเมินผลและประเมินสถานการณ์ต่างๆ และรายงานให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ ผู้รับผิดชอบงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

การดำเนินงานป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่เป็นปัญหา มีเพียงส่วนน้อยที่ระบุว่า เป็นปัญหาบางส่วน และเป็นปัญหามาก นอกนั้นยังพบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวนหนึ่งได้ระบุ ปัญหาที่พบในการดำเนินงานครั้งนี้ คือ งบประมาณในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกไม่เพียงพอ เพราะการดำเนินงานป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกจำเป็นต้องใช้ งบประมาณจำนวนมากจึงจะทำให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม การดำเนินงานป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่คิดว่าไม่เป็นปัญหา คือ อยากให้เพิ่มงบประมาณในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาและอุปสรรค

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

3.1.1. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในชุมชน และดำเนินงานตามแผน เพื่อสะท้อนปัญหาอุปสรรคและหาทางแก้ไข

3.1.2. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรมีการประสานงานกับผู้นำหมู่บ้านและหน่วยงานอื่นในพื้นที่ให้มากขึ้น

3.1.3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออกทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันอย่างจริงจังจึงจะประสบผลสำเร็จ

3.1.4. ผู้มีส่วนในการจัดสรรงบประมาณควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการป้องกันและควบคุมโรคให้เพียงพอ

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในคราวต่อไป

การแก้ไขปัญหาโรคไข้เลือดออกจะต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กัน สกัดตัวเชื้อโรค ดังนั้นการศึกษารั้งต่อไปควรศึกษาถึง

3.2.1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3.2.2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

3.2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำหมู่บ้านและสมาชิก อบต. ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก